

8. Прочие доходы. В связи с тем, что в прогнозе поступлений доходов федерального бюджета на 2008–2010 гг. не были указаны остальные статьи раздела и прогнозирование данные этих показателей (доходы от использования имущества, находящегося в государственной и муниципальной собственности; платежи при пользовании природными ресурсами; доходы от оказания платных услуг и компенсации затрат государства; доходы от продажи материальных и нематериальных активов; административные платежи и сборы; штрафы, санкции, возмещение ущерба; целевые отчисления от всероссийских государственных лотерей), можно объединить их в группу – прочие доходы. В этот раздел можно также вписать разницу между указанными разделами и всего доходов, а также возможные изменения, которые не были разнесены по всем разделам доходов федерального бюджета. Этот показатель является обобщенным, поэтому нет смысла его анализировать.

Таким образом, можно отметить, что налоговые доходы федерального бюджета являются основными в их общем объеме и характеризуют объем налоговой нагрузки на субъектов экономической деятельности. Необходимость сохранения объема доходов бюджетной системы в современных условиях и снижение налоговой нагрузки на экономику предполагает активизацию работы по дальнейшему выявлению и использованию дополнительных финансовых ресурсов. В частности, стоит задача дальнейшего увеличения поступлений в бюджет налоговых доходов за счет роста уровня их собираемости, а этому способствует улучшение экономической ситуации, принятие дополнительных мер по администрированию налоговых доходов, снижение налогового бремени.

Укрепление доходной базы государства достигается во всем мире в форме широкомасштабных или частичных налоговых реформ, путём отмены старых и введения новых налогов, изменения налоговой базы, изменения соотношения разных видов налогов, манипуляцией с прогрессивным и пропорциональным обложением. За последние годы в России был проведен ряд налоговых реформ, к позитивным результатам которых следует отнести некоторое снижение налогового бремени налогоплательщиков за счет уменьшения налоговых ставок по основным налогам.

Литература

1. Федеральный закон “О федеральном бюджете на 2008 год и на плановый период 2009 и 2010 годов” от 24.07.2007 г., №198-ФЗ (вступ. в силу с 1.01.2008 г.). // www.minfin.ru
2. Горский И.В. Налоговая составляющая бюджета в условиях экономического кризиса // Финансы. – 2009. – № 10. – С. 44–47.
3. Сайт федеральной налоговой службы// www.nalog.ru

УДК 347.77; 001.894; 001.895

А. Г. ЧЕРНОМАЗЮК
Хмельницький національний університет

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ В УМОВАХ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Досліджено вплив складових національної інноваційної системи на регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності. Проаналізовано тенденції розвитку інноваційних чинників. Визначено пріоритети та напрями формування ефективної системи державного управління у сфері інтелектуальної власності.

The influence of components of national innovation system to regulate relations in the field of intellectual property. The tendencies of innovation factors. Priorities and directions for creating an effective system of state management of intellectual property.

Постановка проблеми. Характерними рисами економічного зростання сьогодні є інтелектуалізація основних чинників виробництва і інноваційний розвиток. Все більша частина сучасного господарства базується на новому економічному ресурсі – знаннях, при цьому найбільш цінними стають знання, оформлені у вигляді інтелектуальної власності, що охороняється законом. Постійне зростання у внутрішньому і міжнародному обороті питомої ваги прав на інтелектуальну власність – невід’ємна риса сучасного економічного розвитку.

Світова торгівля правами на інтелектуальну власність розширюється набагато швидше, ніж промислове виробництво, і на початок ХХІ ст. загальні обсяги світової торгівлі об’єктами інтелектуальної власності (патентами і ліцензіями на винаходи, промисловими зразками, ноу-хау, результатами НДДКР, програмним забезпеченням тощо) обчислювалися вже не однією сотнею мільярдів доларів. Саме ця обставина дозволяє пояснити такий феномен останніх десятиліть ХХ ст. як небувало швидке і фактично безперервне економічне зростання групи промислово розвинених країн Заходу, а головна, нова якість цього зростання – орієнтація на інноваційну економіку, економіку знань і нових технологій.

Очевидно, що країни, не здатні створити умови для інноваційного розвитку, а також для захисту інтелектуальної власності, будуть приречені на залежність від розвинених країн, що концентрують глобальний інтелектуальний потенціал.

Специфічна особливість, що характеризує розвиток поняття «інтелектуальна власність», полягає в нерозривному зв'язку економічних і правових аспектів. Потреба в забезпеченні прав творців інновацій існувала на усіх етапах науково-технічного прогресу. Інтенсивність інноваційної діяльності і ефективність використання ресурсів на проведення науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт багато в чому залежала і продовжує залежати від міри юридичної захищеності прав на результати інтелектуальної діяльності.

Використання правових механізмів захисту інтелектуальної власності не поступається за своєю значимістю самій розробці нових технологій. Отже дослідження взаємодії правових і економічних аспектів – це дуже важливий крок в аналізі сучасних шляхів інноваційного розвитку. Особливо актуальним стає вивчення економічної природи інтелектуальної власності.

Необхідність долучення до апарату економічної теорії інтелектуальної власності як рівноправної іншим видам власності виникла давно. Багато зарубіжних економістів і соціологів (Д. Белл, Дж. Гелбрейт, Е. Тоффлер, М. Кастельс) стверджували, що нова постіндустріальна економічна епоха, в яку вступають провідні держави, буде інформаційною, при цьому основним економічним чинником її розвитку стане знання. А якщо роль знання зростає, то зростає і роль власності на ці знання.

Різні аспекти формування середовища використання інтелектуальної власності отримали широке висвітлення в роботах вітчизняних дослідників: правовий та міжнародно-економічний захист інтелектуальної власності (Г.О. Андросук, І.І. Дахно, О.О. Підпригора, О.Д. Святоцький, О.Б. Бутнік-Сіверський, Г.М. Драпак, В.О. Потехіна.), інтелектуальна власність як товар, комерціалізація інтелектуальної власності, оцінка інтелектуальної власності (В.Д. Базилевич, О.О. Стрижак, М. Солощук, М. Капінос, Е. Лерантович, О. Немчин), авторське право, патентування та ліцензійна торгівля (К.О. Афанасьева, Ю.М. Кузнецов, І.І. Назаренко, Л.М. Сусліков).

Аналіз останніх публікацій, присвячених дослідженню сфери інтелектуальної власності показав, що досі вона розглядається переважно з точки зору права. Не применшуючи важливості правових аспектів інтелектуальної власності, слід визнати, що будь-які юридичні конструкції відносно економічних форм повинні будуватися на міцному фундаменті економічного обґрунтування їх суті.

З розвитком інноваційних процесів і підвищеного рівня інформатизації суспільства істотно зростає значення інтелектуальної власності і процесів її комерціалізації. Ширше і ефективніше використання результатів інтелектуальної праці припускає теоретичне з'ясування суті стосунків інтелектуальної власності, її специфіки, відмінностей від власності на матеріальні об'єкти, особливостей суб'єктно-об'єктного складу.

Сьогодні особливої актуальності набуває проблема ефективного використання досягнень науково-технічного прогресу, розвитку економіки, заснованої на знаннях, інформаційних і наукомістких технологіях. Вирішення цієї проблеми безпосередньо пов'язане з розвитком інтелектуальної власності і ринку її продуктів.

Метою статті є дослідження стану організаційно-правової, фінансової (інвестиційної) та інноваційної складових регулювання відносин у сфері інтелектуальної власності та пошук шляхів реалізації інтелектуального потенціалу держави.

Виклад основного матеріалу. У наш час результати інноваційної діяльності, ініційованої прискоренням темпів науково-технічного прогресу, істотно позначаються на всіх аспектах розвитку людського суспільства, змінюють саме середовище життя і діяльності людини, способи забезпечення її існування і розвитку. Необхідною умовою адаптації господарюючих суб'єктів до постійних змін умов зовнішнього середовища є залучення їх до інноваційної діяльності. Інноваційна діяльність означає процес створення, впровадження і поширення інновацій. Сутністю інновації й інноваційної діяльності є зміни, які розглядаються як джерело доходу.

За часів незалежності України владними органами були визначені заходи щодо створення реальних умов для переходу економіки держави на інноваційну модель розвитку, сформульовано правові, економічні й організаційні основи формування та здійснення пріоритетних напрямів інноваційної діяльності в Україні. Як показує світовий досвід, реалізація інноваційної моделі розвитку держави відбувається за допомогою функціонування національної інноваційної системи (НІС) – нового економічного механізму саморозвитку, що ґрунтується на створенні та експлуатації нових знань, на інноваційному характері капіталу, підприємницькому підході, інтеграції в зовнішнє ринкове високотехнологічне середовище за допомогою реалізації на світових ринках високотехнологічної продукції, активного міжнародного технологічного обміну, а також на ефективному управлінні та спрямованому на систематизоване вдосконалення галузевої структури виробництва й прискореному розвитку конкурентоспроможності країни.

НІС – це сукупність інститутів, що відносяться до приватного та державного секторів, які індивідуально та у взаємодії між собою обумовлюють розвиток та поширення нових технологій у межах конкретної держави. Тобто, в організаційному контексті національна інноваційна система – це сукупність інститутів, які забезпечують розвиток інноваційних процесів у межах країни. На думку Ковалишина П. структурними елементами НІС є [1]: урядові структури; законодавча база; підприємці; технопарки та інші спеціалізовані організації; механізми державних програм; наукова база; інформаційне та правове забезпечення; кредитні установи та інноваційні фонди; фондовий ринок.

У найбільш укрупненому вигляді складовими НІС можна визначити: систему генерації і поширення знання; систему правового захисту інноваційних продуктів; систему виробництва товарів та послуг; організаційно-фінансову структуру інноваційної діяльності.

Усвідомлюючи важливість розвитку НІС України, яка здатна обґрунтувати і підтримати виконання рішень на системному рівні як у сфері розвитку науки і технологій, так і економічного розвитку, науковці сформулювали основи політики інноваційного спрямування розвитку економіки України на довгострокову перспективу і вказали, що найбільш характерними і прийнятними напрямками інноваційного шляху розвитку економіки слід вважати [2]:

- інституціонально-правове забезпечення;
- реформування форм власності інститутів інноваційної сфери;
- удосконалення системи управління науково-дослідними і проектно-конструкторськими установами та їх організаційних форм;
- формування нових інноваційних інституцій у складі виробничих комплексів та інших корпоративних культур;
- формування фінансово-координаційних інститутів інноваційного розвитку;
- залучення інституціональних інвесторів до інноваційної сфери діяльності;
- інституціонально-інформаційне забезпечення;
- регіональне інституціональне забезпечення.

Підтримуючи означені напрями інституціонального забезпечення розвитку НІС, слід підкреслити їх економічну природу, до якої віднесено розвиток інтелектуального капіталу на основі формування на початковому етапі системи людських та інтелектуальних ресурсів. Для цього в Україні є всі умови.

Розвиток інтелектуального капіталу на основі НІС включає організаційно-правову, фінансову (інвестиційну) та інноваційну складові, які забезпечують процес трансформації інтелектуальної власності в інноваційних продуктах на основі здійснення інноваційного процесу, який проходить стадії генерування нової ідеї – експериментальну реальну реалізацію нової ідеї – освоєння у виробництві – масовий випуск – споживання. Початковою і кінцевою стадіями інтелектуальної діяльності виступають формування інтелектуального капіталу та комерціалізація [3].

З позиції розвитку інтелектуального капіталу, організаційно-правова складова НІС охоплює формування організаційно-правових інституцій, які забезпечують організаційно-правові умови створення, трансформації та правової охороноздатності інтелектуальної власності. Основні засади державного управління інтелектуальною діяльністю визначаються Конституцією України. Безпосереднє керівництво інтелектуальною діяльністю здійснює Кабінет Міністрів України, який визначає державну політику в цій галузі. Президент України визначає найбільш оптимальну структуру державного управління, в тому числі й інтелектуальною діяльністю. Міністерство освіти і науки України відповідає за здійснення політики в сфері інтелектуальної власності. Державну систему правової охорони інтелектуальної власності представлено на рис. 1 [4, с. 20].

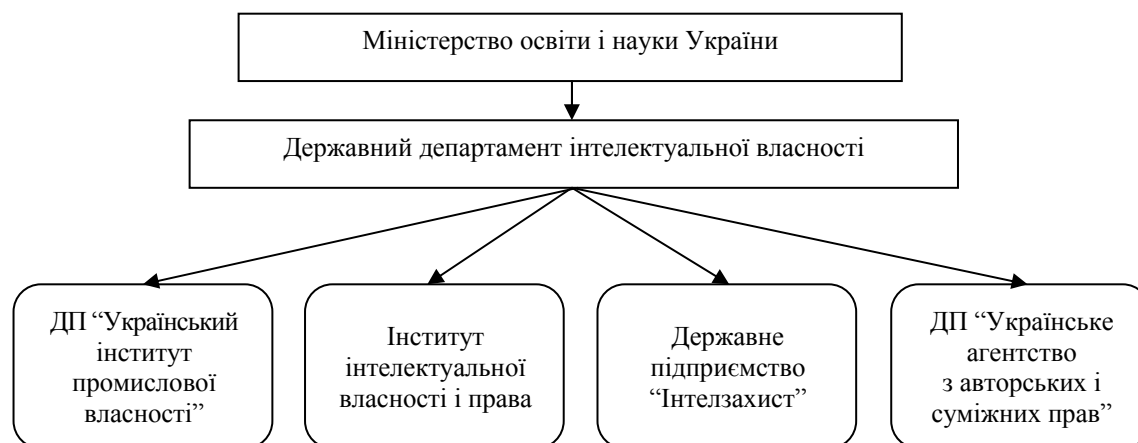

Рис. 1. Державна система правової охорони інтелектуальної власності в Україні

Державний департамент інтелектуальної власності, який підпорядкований Міністерству освіти і науки України, є центральним органом виконавчої влади з питань правової охорони інтелектуальної власності. Держдепартамент є основою державної системи правової охорони інтелектуальної власності і уповноважений представляти, реєструвати та підтримувати на території України права на винаходи, корисні моделі, промислові зразки, географічні зазначення, торгові марки, топографії інтегральних мікросхем, а також здійснювати реєстрацію авторських прав. Саме Держдепартамент видає охоронні документи на об'єкти інтелектуальної власності. Державний департамент інтелектуальної власності розробляє і здійснює єдину державну політику у сфері інтелектуальної власності. Він визначає перспективи і пріоритетні напрямки розвитку у сфері інтелектуальної власності, сприяє забезпеченню охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності шляхом удосконалення законодавчої і нормативної бази, здійснює міжнародне співробітництво в сфері інтелектуальної власності.

Департаменту також підпорядковані такі заклади, як ДП “Український інститут промислової власності”, ДП “Українське агентство з авторських і суміжних прав”, ДП “Інтелзахист” та Інститут інтелектуальної власності і права.

Важливу роль у функціонуванні системи правової охорони інтелектуальної власності відіграє інститут патентних повірених – представників у справах інтелектуальної власності, які є незалежними і діють на підставі положення про представників у справах інтелектуальної власності. Патентні повірені надають фізичним і юридичним особам послуги стосовно охорони прав інтелектуальної власності, представляють їхні інтереси перед Державним департаментом інтелектуальної власності та установами, що входять у сферу його управління, судовими органами, кредитними установами тощо. За чинним законодавством саме через патентних повірених здійснюється закордонне патентування вітчизняних винаходів в іноземних державах і навпаки.

Таким чином можна констатувати, що в Україні на сьогодні створена досить розгалужена система правової охорони інтелектуальної власності. Разом із цим перед системою існують деякі проблеми, які потребують вирішення. Це відсутність належної координації діяльності органів державного управління; недостатня ефективність діяльності структур, що забезпечують захист прав інтелектуальної власності; неузгодженість законодавчих норм, що регулюють сферу інтелектуальної власності тощо.

Фінансова (інвестиційна) складова НІС щодо розвитку інтелектуальної власності охоплює систему фінансових відносин між контрагентами в НІС і за її межами, а також інвестиційно-стимулюючі фактори впливу на розвиток економіки за рахунок інтелектуальної інноваційної діяльності. Аналіз статистичних даних показує, що між темпами витрат на освіту, етапом “виробництва” знань та їх використання в економіці України існує істотний розрив з причини уповільнення та недостатнього фінансового забезпечення всіх стадій створення, нагромадження та реалізації знань. Так, в Україні законодавчо витрати на освіту встановлено на рівні, нижчому від 10 % ВВП, тоді як фактично вони коливаються у межах від 4 % до 6 % ВВП, а щодо НДДКР відповідні показники становлять 1,7 % і 0,42 % [3; 5].

У структурі джерел фінансування інноваційної діяльності власні кошти підприємств у загальному обсязі фінансового забезпечення інноваційної діяльності становлять близько 70 %. У перспективі в Україні залучення іноземних інвесторів до фінансування науково-технічної та інноваційної діяльності має стати важливим фактором позитивного впливу на її результативність, а отже – одним із стратегічних напрямів фінансування науково-технічної діяльності. Так, у 2009 р. на кошти іноземних інвесторів у сфері фінансування технологічних інновацій припадало 19 % обсягів фінансування, на власні кошти підприємств – 65 %, а фінансування з державного бюджету склало близько 2 % [6].

Інноваційна складова НІС розвитку сфери інтелектуальної власності охоплює систему розробки, впровадження і охороноздатності об’єктів інтелектуальної власності, здійснення трансферу технологій в сфері бізнесу. Так, частка підприємств, що займалися інноваційною діяльністю, в Україні є суттєво меншою, ніж у країнах, для яких інноваційний розвиток економіки є пріоритетним завданням економічної стратегії. Так, якщо в ЄС таких підприємств у 2007 р. налічувалося 41,5 %, то в Україні інноваціями займалося лише кожне сьоме підприємство (тобто 13,0 % від загальної кількості промислових підприємств). Разом з тим, безпосередньо впроваджувала інновації в своїй діяльності ще менша кількість підприємств – лише кожне дев’яте підприємство (тобто 10,8 % їх загальної кількості) (рис. 2) [5].

Рис. 2. Інноваційна активність промислових підприємств (2000–2008 рр.)

Джерело: розраховано за даними Держкомстату України.

Як засвідчує світовий досвід, зростання ВВП у країнах-лідерах на 60–90 % забезпечується впровадженням нових технологій. В Україні обмежуючим чинником якісного конкурентного розвитку є низький рівень ефективності використовуваних технологій, а внесок високих технологій в економічний розвиток становить лише 0,7 % [5]. Економічне зростання в Україні залишається переважно кількісним і відбувається за умов

панування застарілих технологічних укладів, не створюється необхідна інноваційна складова, яка забезпечуватиме майбутню конкурентоспроможність економіки.

Як наслідок, результативність інноваційного процесу в промисловості України поступово знижується як щодо створення інноваційної продукції, так і щодо продукування нових технологічних рішень. Так, у 2008 р. у промисловості було освоєно виробництво 2446 видів інноваційної продукції, що втричі нижче показника навіть 2003 р., коли було створено 7416 найменувань інноваційної продукції (рис. 3).

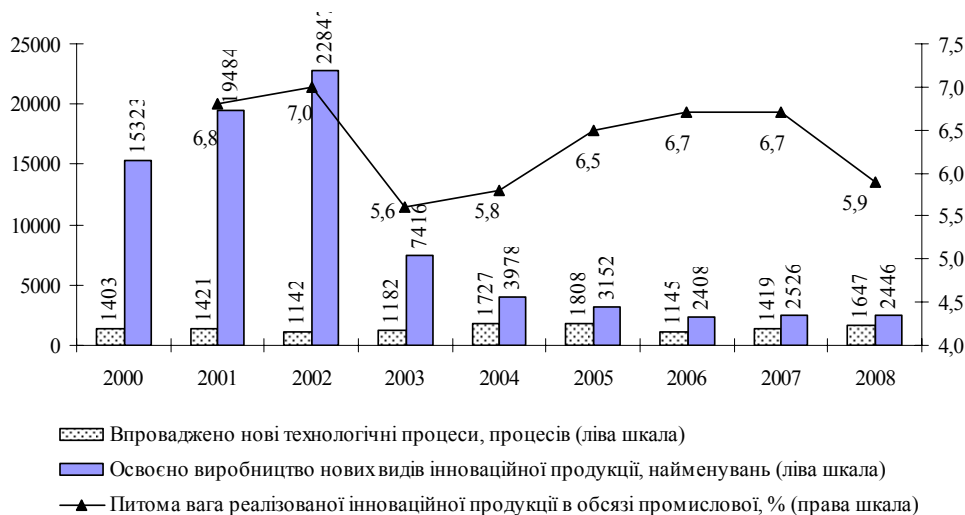

Рис. 3. Впровадження інновацій на промислових підприємствах (2000–2008 рр.)

Джерело: розраховано за даними Держкомстату України.

Динаміка галузевої структури реалізованої інноваційної продукції свідчить про переважне відтворення існуючої структури промислового виробництва. Після 2004 р. відбулися значні негативні зрушення в структурі розподілу реалізованої інноваційної продукції промисловості. Якщо у 2004 р. частка машинобудування становила 44,6 %, то до 2006 р. вона знизилася більше ніж на третину – до 28,4 %. При цьому відбулося збільшення у 3,3 разу частки металургійної галузі (з 7,8 % до 25,6 %). 2007 р. засвідчив корекцію цього тренду, частка машинобудування в структурі реалізованої інноваційної продукції зростає на 4,9 в. п. і досягла 33,3 % [5].

Проте для відтворення вітчизняної промисловості на інноваційній основі цього явно недостатньо, оскільки майже дві третини інноваційної продукції в економіці України створюють виробництва третього і четвертого технологічних укладів.

Як бачимо на рис. 4, відсутня помітна кореляція між інвестиційною діяльністю та фінансуванням інноваційних проектів. Активізація інноваційних процесів не супроводжується відповідним зростанням витрат на інноваційну діяльність. При цьому динаміка зростання інноваційних витрат за період 2001–2008 рр. значно поступається зростанню інвестицій у промисловість. У реальному вимірі протягом зазначеного періоду інвестиції збільшилися майже у 3,5 рази, тоді як на фінансування інноваційної діяльності спрямовано у 2,7 рази більше коштів, ніж в 2001 р.

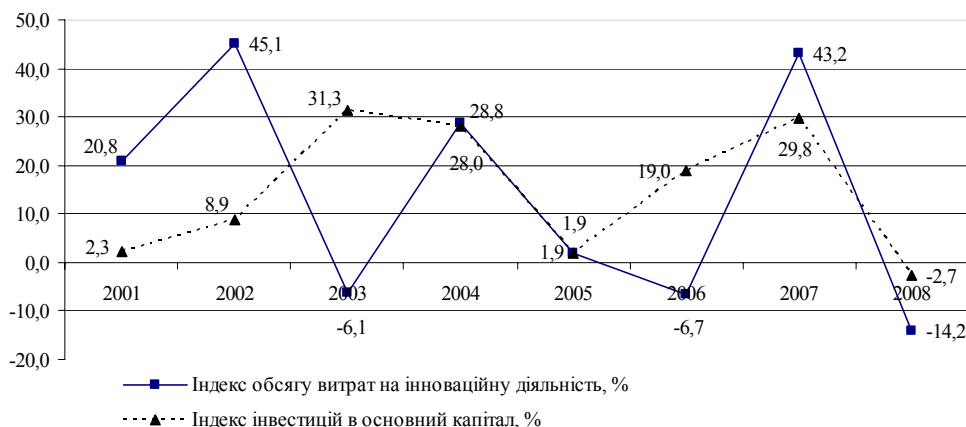

Рис. 4. Динаміка інвестицій в основний капітал і витрат на інноваційну діяльність в промисловості України (2001–2008 рр.), %

Джерело: розраховано за даними Держкомстату України.

Найбільшу частку (68,9 %) у загальних витратах на інноваційну діяльність становили витрати на придбання машин та обладнання, пов'язані з впровадженням інновацій; на дослідження і розробки – 9,1 %; придбання нових технологій – лише 3,0 %. При цьому порівняно з 2006 р. частка витрат на придбання машин та обладнання, пов'язаних з впровадженням інновацій, зросла на 12,3 % і досягла найвищого рівня з 2000 р. Таким чином, зростає орієнтація промислових підприємств на придбання готових технологічних рішень, при цьому знижується зацікавленість до самостійної розробки нових товарів і технологій – частка витрат на дослідження і розробки порівняно з 2006 р. зменшилася майже вдвічі [5; 6].

Як показали системні дослідження, витоки суперечностей соціально-економічних процесів, які проявляються у розриві між зростаючими потребами у забезпеченні відповідної якості життя суспільства та можливостями економічної системи щодо їх забезпечення, лежать у сфері структурної недосконалості, технологічної відсталості, а відтак – недостатньої конкурентоспроможності української економіки в світлі сучасних світових тенденцій. Отже, системне вирішення нагальних питань макрофінансової та соціальної стабільності не може здійснюватися без радикальних структурних зрушень в економіці, які мають полягати в підвищенні продуктивності праці, зниженні рівнів енерго- та матеріалоємності, оволодінні сучасними інноваційними чинниками конкурентоспроможності.

У сучасній економіці інноваційний чинник стає вирішальною умовою її стійкого розвитку та зміцнення конкурентоспроможності на середньострокову і тривалу перспективу. Економічне зростання країни на новій якісній основі, чому сприяє широке використання прогресивних технологічних, інноваційних розробок, спроможне забезпечити покращення рівня життя населення шляхом підвищення продуктивності праці внаслідок поліпшення технологічної ефективності виробничих процесів, впровадження ресурсозберігаючих заходів, оптимізації використання ресурсів тощо. Держава, що обрала інноваційну модель розвитку, повинна активно контактувати зі світовою науковою спільнотою, включатися у світовий технологічний ринок, знаходити в ньому своє місце і цілеспрямовано освоювати його поступово переносючи центр тяжіння із сировинних на високо-технологічні ринки – “ринки знань”.

Необхідно зазначити, що для ефективного переходу України на інноваційну модель розвитку вже недостатньо самого розуміння, що рушійною силою економічного прогресу є інноваційний характер капіталу і підприємництва. На перший план повинні вийти відносини у сфері створення й використання продуктів інтелектуальної діяльності. Саме політиці держави у галузі знань, питанням залучення інтелектуальної власності у повноцінну соціально-економічну діяльність має бути відведено ключову роль при реалізації інноваційної моделі розвитку України.

В умовах глобалізації світової ринкової економіки, основу якої утворюють інновації, інтелектуальний потенціал суспільства стає тим основним ресурсом національної економіки, який, при розумному визначенні країною свого місця в загальносвітовій системі розподілу праці, зможе гармонійно забезпечити не лише міжнародні інноваційні процеси, але і сприяти розвитку науково-технічного прогресу своєї країни. Результати інтелектуальної діяльності у певній правовій формі і такі, що є об'єктом виняткових прав, визначаються як інтелектуальна власність і після цього самостійно можуть стати об'єктом угоди, застави, джерелом доходу.

При розвитку національної системи регулювання процесів створення інтелектуальної власності необхідно враховувати міжнародний досвід у цій сфері і вимоги, що пред'являються міжнародними системами в процесі інтеграції національної економіки в загальносвітову. Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ) використовує у своїй діяльності основні стандарти, що знижують складність і вартість обслуговування об'єктів інтелектуальної власності, податкові ризики і дозволяють отримувати високу додану вартість нематеріальних активів. Ці стандарти трактують поняття інтелектуальної власності ширше і розглядають інтелектуальну власність нематеріальні активи, які не вимагають значних податкових відрахувань й інших додаткових витрат. Для молодих підприємців в розвинених країнах нематеріальні активи з інтелектуальної власності служать трампліном для розвитку бізнесу і швидкої капіталізації. Але в цих країнах законодавство працює на мінімізацію податкових ризиків цих активів, а, отже, надає молодому поколінню підприємців незмірно великі можливості творчості порівняно з їх українськими однолітками. Саме остання обставина перешкоджає розвитку нематеріальних активів в Україні.

Багато зарубіжних компаній сьогодні інтенсивно нарощують нематеріальні активи з інтелектуальної власності. Це відбувається внаслідок того, що основна частина необоротних активів швидко старіє як фізично, так і морально. Інтелектуальну власність можна використовувати багаторазово без великих додаткових вкладень у власному виробництві, передавати права на її використання іншим особам. Дослідження структури ринкової вартості підприємств вказує на зростання долі нематеріальних активів у його загальній вартості. Так, динаміка зростання за останні тридцять років компоненту нематеріальних активів в структурі ринкової вартості п'ятиста американських компаній із найбільшою капіталізацією, що входять до індексу S&P 500 показала: питома вага матеріальних активів значно поступається нематеріальним активам і часто складає біля 80 % ринкової вартості компаній [7].

Таким чином, використання об'єктів інтелектуальної власності у господарській діяльності господарюючих суб'єктів змінює її характер, забезпечує зростання ефективності. У зв'язку із цим особливого значення набувають питання практичної реалізації інноваційних процесів з одночасним вирішенням проблем удосконалення методики оцінки об'єктів інтелектуальної власності. Це необхідно для формування системи управління

з визначенням критеріїв важливості залучених об'єктів інтелектуальної власності у комплексі показників оцінки діяльності підприємства.

Висновки. На сучасному етапі розвитку економічна міць окремих господарюючих суб'єктів й економіка держави у цілому значною мірою визначається їх спроможністю до створення, використання й нарощення об'єктів інтелектуальної власності, основу яких становлять інформація і знання, котрі поступово стають основними засобами й предметами суспільного виробництва.

Економічна глобалізація стимулює національну політику розвитку ринку інтелектуальної власності. На сьогодні в Україні створено сучасну нормативно-правову базу, ратифіковано міжнародні угоди у сфері регулювання відносин щодо об'єктів інтелектуальної власності, розбудовується відповідна інфраструктура. Офіційні показники функціонування державної системи правової охорони інтелектуальної власності засвідчують: активність українських авторів і винахідників стабільно висока. Сьогодні українські вчені пропонують розробки, які б могли здійснити переворот у ядерній фізиці, машинобудуванні, інших галузях господарства. Але, отримавши патент, українські винахідники здебільшого залишаються сам-на-сам зі своїми творчими здобутками. Держава не спроможна надати фінансову допомогу у перетворенні навіть найважливіших винаходів у конкурентоздатну продукцію. І саме це є головною проблемою у сфері інтелектуальної власності.

Сьогодні необхідно розробити та почати здійснювати реальну Програму комерційного використання результатів інтелектуальної діяльності, що дозволить заробляти на інтелекті, знаннях, творчих досягненнях. Саме такий шлях є дієвим чинником зростання національної економіки, дозволить зробити нашу державу багатію і процвітаючою. У зв'язку із цим, основою стратегічного курсу, його базовим принципом має стати реалізація державної політики, спрямованої на запровадження інноваційної моделі розвитку на основі фінансування, розробки і впровадження національної інноваційної системи, яка базуватиметься на формуванні і здійсненні комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності, що буде сприяти ствердженню України як високо-технологічної держави та вирішенню завдань європейської інтеграції.

Література

1. Ковалишин П. Інноваційний менеджмент. Актуальні питання / П. Ковалишин // Економіст. – 2004. – № 6. – С. 60–61.
2. Федулова Л., Пашута М. Розвиток національної інноваційної системи України / Л. Федулова, М. Пашута // Економіка України. – № 4. – 2005. – С. 35–47.
3. Бутнік-Сіверський О. Національна політика розвитку інтелектуального капіталу з позиції глобалізації економіки / О. Бутнік-Сіверський [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ndiiv.org.ua/index.php/2009-05-25-13-09-10/29-2009-03-24-12-02-54>
4. Стрижак О.О. Інтелектуальна власність: Навч. посібник / О. Стрижак. – Х.: Вид. ХНЕУ, 2007. – 216 с.
5. Україна в 2005–2009 рр.: стратегічні оцінки суспільно політичного та соціально економічного розвитку: Монографія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/book/Zel_book/index.htm
6. Джерела фінансування технологічних інновацій [Електронний ресурс] // <http://www.ukrstat.gov.ua/>
7. Зубкова А.Б. Економічне оцінювання культури якості на промисловому підприємстві / А.Б. Зубкова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/13.DNI_2007/Economics/21415.doc.htm

УДК 556.56.003.13

А. Ю. ЯКИМЧУК

Національний університет водного господарства та природокористування

РОЗРОБКА МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО РОЗРАХУНКУ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ БОЛОТНИХ МАСИВІВ УКРАЇНИ, ЯК КОМПОНЕНТІВ БІОРІЗНОМАНІТТЯ

Розроблено методику розрахунку економічної ефективності природного функціонування боліт України. Розраховано економічну ефективність функціонування болотних масивів України, а саме від природної здатності очищати воду та продукувати кисень.

The methodic of economic efficiency estimation of natural functioning of the wetlands of Ukraine has been ordered. The calculation of economic efficiency of functioning of wetlands territories of Ukraine from natural water-cleaner function and oxygen production has been done.

Ключові слова: економічна ефективність, болотні масиви, економічний ефект, прибуток, промислова очисна установка, меліоративні роботи.

Вступ. В Україні особливо у останні роки все більша увага, з орієнтацією на кращий досвід розвинених країн світу, починає приділятися збереженню природного стану територій. Популярність меліоративних робіт